

AGRÁRMINISZTERIUM
DR. FELDMAN ZSOLT
mezőgazdaságért és vidékfejlesztésért felelős államtitkár

*Wolfgang Burtscher úr részére
főigazgató*

*Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Főigazgatóság (DG Agri)
Európai Bizottság*

Brüsszel
Rue de la Loi 200
1049
Belgium

Tisztelt Főigazgató Úr!

Köszönettel megkaptuk a magyar KAP Stratégiai Tervre vonatkozó bizottsági észrevételeket.

A kísérőlevelében megfogalmazott kérésnek eleget téve engedje meg, hogy röviden reagáljak a levél főbb megállapításaira, s egyúttal kifejezzem Magyarország azon szándékát, hogy a Terv elfogadásához szükséges egyeztetéseket minél hatékonyabban és eredményesebben folytassuk le.

Előljáróban szeretném hangsúlyozni, hogy a KAP-reform késedelmes elfogadása és az Ukrajna elleni orosz invázió soha nem látott bizonytalanságot okozott a mezőgazdasági ágazatban is. Ebben a helyzetben közös felelősségünk, hogy a KAP stratégiai tervek mielőbbi elfogadásával küldjünk megnyugtató üzenetet a gazdálkodóknak. Nem felejthetjük el, hogy a gazdáknak még a nyár folyamán döntést kell hozniuk a vetési terveikről, és ismerniük kell a gazdálkodásukat befolyásoló összes feltételt és körülményt annak érdekében, hogy meg tudjanak felelni az új KAP által támasztott követelményeknek, ezért a terveket legkésőbb 2022 július végéig el kell fogadni.

A háború okozta rendkívüli piaci zavarok komoly fenyegetést jelentenek. Közös felelősségünk, hogy az uniós mezőgazdasági termelők képesek legyenek elvégezni a szükséges munkákat, biztosítva az élelmiszerellátást az EU-n belül, és bizonyos fokig az export piacokon is. Egyetértünk azzal, hogy a terveket, és magát az elfogadási folyamatot is a sajnálatosan előállt új helyzethez kell igazítani. Kérjük ezért a Bizottságot, hogy a tervek értékelésekor tanúsítson kellő rugalmasságot, és az elfogadást megelőző egyeztetések során kizárólag a tervek azon részeire fókuszáljon, amelyek álláspontja szerint nem felelnek meg az alap jogi aktusban foglaltaknak, így mindenképpen javításra szorulnak. Jelen helyzetben és a következő években az élelmiszerellátás biztosítása kell, hogy a fő cél legyen.

A fontosabb területeket érintő fő válaszaink a következők.

Tervezés koordinációja, átláthatósága és partnersége

Magyarország a KAP Stratégiai Terv elkészítése során, a kezdetektől fogva **folyamatosan konzultál a szakmai és társadalmi partnerek széles körével**. A Terv SWOT-elemzése, a szükségletek azonosítása, illetve a beavatkozások kialakítása jelentős részben a szakmai szervezetekkel lefolytatott

konzultáció eredménye. Szándékaink szerint a Terv végrehajtása is hasonló szellemben történik majd, ezért a későbbiekben felállításra kerülő Monitoring Bizottság összetétele a Terv által érintett szakterületek legszélesebb körének képviselőit – beleértve a civil szférából delegált szakembereket is – magában foglalja majd.

Általában a többi operatív programmal való szinergiáink és lehatárolásaink bemutatásán nagy erővel dolgozunk jelenleg is.

Beavatkozási logika következetessége

A benyújtás óta eltelt időben folyamatosan dolgozunk a Terv **belső koherenciájának megerősítésén**, így a SWOT, a szükségletek és a konkrét beavatkozások közötti kapcsolatokon. Ebben segítségünkre van az ex ante értékelők szakértelme is. Arra törekszünk, hogy a Bizottság által megkívánt logikai láncolat tovább erősödjön és egyértelmű legyen, a Tervünkben mit miért szerepeltetünk. E folyamatnak része többek között: (i) a **nemzeti energetikai-, környezeti- és klímaprogramokkal** való kapcsolat még szemléletesebb bemutatása; (ii) a többi **operatív programmal fennálló, fent említett szinergiák** láthatóvá tétele.

Európai Zöld Megállapodás

Álláspontunk szerint a magyar KAP Stratégiai Terv nagy arányban hozzájárul az Európai Zöld Megállapodás jogi kötőerővel nem bíró stratégiai dokumentumaiban rögzített célok teljesítéséhez. Ez akkor is igaz, ha Magyarország a KAP Stratégiai Tervében – összhangban az alap jogi aktus ide vonatkozó önkéntességi rendelkezésével – konkrét, számszerű vállalásokat nem szerepeltet. Fontos hangsúlyozni, hogy a Zöld Megállapodás mind tartalmában, mind időhorizontjában túlmutat a KAP Stratégiai Terveken, és a KAP eszközrendszere önmagában nem alkalmas a kitűzött környezeti célok megvalósítására. Éppen ezért nem tartjuk célravezetőnek, hogy a Tervben olyan vállalásokat tegyünk, amelyeket az alap jogi aktusban foglaltak alapján nem kötelező megtenni, és amelyek jogi kötőerővel nem bíró közleményekben kerültek előírásra.

Ezzel együtt például a fenntartható növényvédőszer-használatra és az integrált növényvédelem általános elveinek alkalmazására való törekvés a zöld felépítmény több szintjén is megjelenik, továbbá a hazai szabályozás is ennek megfelelően került kialakításra és végrehajtásra. Magyarországon a forgalmazott növényvédő szerek mennyisége egy hektárra vetítve évek óta az EU-s átlag alatt van és emellett is csökkenő tendenciát mutat. Így véleményünk szerint az integrált növényvédelem gyakorlati végrehajtása – a szabályozási környezet és a támogatások révén – nagyobb mértékben tud hozzájárulni az uniós stratégiák növényvédő szerekre vonatkozó céljainak megvalósulásához, mint a felhasználás mértékének kontextus nélküli, a tagállami sajátosságokat figyelmen kívül hagyó, fűnyíró elven történő számszerű csökkentése.

KAP környezeti és klíma specifikus célkitűzéseikhez történő hozzájárulás általában

A Bizottság észrevételei között több helyen megjelenik a benyújtott magyar Terv zöld elemeivel, illetve annak **zöld ambíciószintjével** szembeni kritika. Ezen felvetésekkel kapcsolatban fel szeretnénk hívni a figyelmet arra, hogy a zöld ambíciószintet a Terv számos intézkedése, eleme, előírása hangsúlyosan tartalmazza; mintegy átszöve a Terv egészét. Ezeket készséggel mutatjuk be ismételtlen és más megközelítéssel a könnyebb érthetőség érdekében. Meggyőződésünk ugyanis, hogy a magyar Terv valódi zöld ambíciószintje érdemben mutat túl a már eddig is elért eredményeken és járul hozzá az uniós célokhoz. Az ambíciószint a vonatkozó indikátorokban megjelenő célszámoknál is magasabb értéket képvisel, különösen a biodiverzitásvédelmi, illetve vízgazdálkodási kérdések tekintetében. A magyar Terv zöld felépítmények számos olyan eleme van – például a támogatásra jogosult területek körének kibővítése, kondicionalitás, Natura 2000 területek kompenzációja – amelyek a módszertani elvárások miatt nem jeleníthetők meg a környezeti indikátorokban. Ezeknek ugyanakkor elvitathatatlan szerepük van a mezőgazdasághoz kapcsolódó élőhelyek és fajok állapotának

megőrzésében, javításában, az esetleges negatív környezeti hatások mérséklésben a talajvédelem, a víztestek védelme, illetve a tájban és talajban történő területi vízvisszatartási célkitűzések terén.

Egyes KAP környezeti és klímacélokhoz történő hozzájárulás

Úgy gondolom, hogy a stratégiai tervek a Zöld Megállapodásban rögzített célértékek előírása nélkül is jelentős mértékben hozzá tudnak járulni a környezet- és klímavédelmi célok eléréséhez. A Magyarországnak jutó **II. pilléres** uniós források mintegy 70 százaléka kötődik valamilyen zöld célhoz. Az Európai Unió források mellett 80%-os mértékű nemzeti forrás kiegészítésre kerül sor, amely nemzeti kiegészítő finanszírozás (top-up) keretében valósul meg. Magyarország összességében tehát soha nem látott nagyságú forrást tervez fordítani a környezet- és klímavédelmi célokhoz történő hozzájárulásra.

Ezek közül kiemelt jelentőségű a már 2022-ben elindult, megerősített agrár-környezetgazdálkodási program. Szintén kiemelt környezeti hozzáadott értékkel bír a már folyamatban lévő, megemelt összegű ökológiai gazdálkodási program, amely természetesen végig elérhető lesz a Stratégiai Terv teljes időtartama alatt. A Terv része egy több elemből álló, robosztus erdészeti programcsomag is. A beruházások között számottevő a különféle zöld, energiahatékonyági és nem termelő beruházások részaránya. Ugyancsak fontos aláhúznunk, hogy a program számos olyan intézkedést tartalmaz, amely közvetve vagy közvetlenül az **energiafelhasználás csökkentésére** irányul, vagy a megújuló energiaforrások használatát segíti.

A klímaváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás elképzelhetetlen egy tudatosabb **vízgazdálkodás, s benne az öntözés** szerepének felértékelődése nélkül. Az élelmiszerellátás biztonsága, valamint a kiszámítható hozamok érdekében támogatnunk kell a termelői- és közösségi szintű vízvisszatartást a talajban és a tájban ugyanúgy, mint a hatékony vízfelhasználást lehetővé tevő öntözési beruházásokat. Vitán felül áll, hogy mindezen beavatkozásoknak összhangban kell lenniük a Víz Keretirányelvvel, amely meggyőződésünk szerint teljesül is a benyújtott Tervben.

Emellett önálló és elkülönült intézkedésként jelenik majd meg az ammóniakibocsátás csökkentését célzó beruházások köre. A jobb áttekinthetőség érdekében ezeket a beruházásokat a Tervben külön beavatkozásokként fogjuk megjeleníteni. Jelentős új beavatkozásokat illesztünk a Tervbe az **antimikrobiális rezisztencia (AMR) és az ŰHG kibocsátás** ellen. Ugyanígy számottevő mértékben erősödni fog az **állatjóléti beavatkozások** köre. Mind a bevont állatfajok és hasznosítási irányok, mind az erre szánt forrástömeg a korábbi hasonló intézkedéseinket meghaladó mértékű. Az ilyen típusú kiadások hasznosságát nem lehet túlbecsülni; nélkülük ugyanis elképzelhetetlen az az átmenet, ahol számos gazdasági, társadalmi és környezeti elvárásnak kell egyszerre megfelelnie az állattartóknak.

A fenntarthatósági és környezeti célok teljesítése érdekében önálló, dedikált, ún. **zöld támogató hálózatot** állítunk fel, aminek kizárólag az ilyen típusú tudásátadás lesz a feladata.

A zöld intézkedések egy másik fontos csoportja az **I. pillérhez** kapcsolódik. A zöld felépítmény fontos eleme az **alaptámogatásra jogosult területek fogalmának bővítése**, amelynek keretében úgy vonunk be korábban nem támogatott terület típusokat, hogy közben arra ösztönözzük a termelőket, hogy a biodiverzitás és a vízvisszatartás szempontjából igen kedvező felszínborításokat, tájbéli objektumokat megőrizzenek. Magyarország egy olyan megerősített **kondicionalitást** tervez bevezetni, amely minimumfeltételként integrálja a jelenlegi zöldítési előírásokat is. Meggyőződésünk, hogy a tervezett magyar szabályozás teljes mértékben megfelel az alap jogi aktusban foglalt jogszabályi követelményeknek. Élni kívánunk a III. melléklet lábjegyzetében rögzített derogáció lehetőségével, azaz a vetésváltás és a terménydiverzifikáció olyan kombinációjának alkalmazásával, amely jobban igazodik a Kárpát-medence regionális adottságaihoz, mint egy merev egyenszabály. A derogáció alkalmazásához szükséges bizonyos agro-klímatis kritériumok teljesülése. Készséggel fejtjük ki

részletesebben, hogy ezek fennállnak hazánkban. Egy olyan hibrid rendszert javasolunk tehát, amely környezeti hozzáadott értékében egyenrangú a tiszta vetésváltás gyakorlatával, és megadja a termelőknek azt a nagyobb rugalmasságot is, amely a jelenlegi helyzetben kiemelten fontos az élelmezésbiztonság garantálása miatt. Bízunk benne, hogy a Bizottság a megfelelő kiegészítésekkel és magyarázatokkal el tudja majd fogadni a javaslatunkat. A zöld felépitmény nagy újdonsága, s egyúttal egyik letéteményese az új **Agrárökológiai Program (AÖP, eco-scheme)**. Ebbe a programba be kívánjuk vonni a mezőgazdasági területünk jelentős részét, amit az indikátorok is alátámasztanak. A programot, mint kiegészítő támogatást kívánjuk megvalósítani; egy nem túl bonyolult, de ezzel együtt célravezető pontozásos rendszeren keresztül azt szeretnénk elérni, hogy minden résztvevő hektár nagyjából hasonló kötelezettséget teljesítsen, az ambícióval arányos összegű kifizetés fejében. Ezen a területen fontos lépéseket kívánunk tenni (pl. az AÖP-ben a baktériumtrágyák használatával csökkenthető a műtrágyaszükséglet, amely végső soron a földgázfüggőség ellen hat), amelyet külön be fogunk mutatni.

E komplex rendszer megítélésünk szerint hatásában is jelentős változásokat fog eredményezni. Mindezekkel együtt készek vagyunk megvizsgálni a Bizottság részletes megjegyzéseit, s nyitottak vagyunk a Terv egyes elemeinek finomhangolására, módosítására ott, ahol ez szükséges.

Mezőgazdasági jövedelmek, versenyképesség és a generációs megújulás

Magyarország a Bizottság azon észrevételére, miszerint a gazdasági célokat nem látja teljesülni, ki szeretnénk emelni, hogy **a Terv legfontosabb célja a gazdálkodók versenyképességének erősítése**. Megítélésünk szerint a közvetlen támogatások, azon belül is a termeléshez kötött támogatások kifejezetten ezt a célt szolgálják, hiszen ezek a források közvetlenül azokat a gazdákat segítik, akik a koronavírus okozta nehézségek után most is becsülettel és felelősségteljesen helytállnak, alapvető élelmiszerekkel ellátva a fogyasztókat. Szintén a versenyképességet hivatott erősíteni a vidékfejlesztés keretében javasolt modernizációt, piaci jelentlétet, együttműködést segítő intézkedések sora. A mezőgazdaság jövedelemtermelő képességének fontosságát ebben a nehéz nemzetközi helyzetben nem szabad alábecsülnünk. Megítélésünk szerint törekedni kell arra, hogy a javasolt **redisztribúciós vagy zöld intézkedések a saját céljaik mellett ne hassanak a versenyképességi célok ellen**. A magyar Terv rendező elve a megfelelő belső arányok és a kiegyensúlyozottság megteremtése. Nem hiszünk abban, hogy egy cél csak egy másik kárára volna megvalósítható. Magyarország kész a beruházások esetében határozottabb célzottságot megjeleníteni. Alá szeretnénk húzni azt is, hogy a versenyképességet szolgálja az amúgy nem kötelező átmeneti nemzeti támogatások rendszere, amellyel Magyarország néhány sérülékeny ágazat esetében élni kíván.

Amint azt a benyújtott Tervben is hangsúlyoztuk, a **generációváltás** területén több, egymást erősíteni hivatott, dedikált beavatkozással készülünk. A fiatal mezőgazdasági termelők elindulásához ugyanúgy biztosítunk forrást, mint a gazdaságátadás során az átvevőnek és átadónak. További segítséget jelent, hogy a nemzeti szabályozást és a tanácsadást szintén úgy alakítjuk, hogy minél könnyebb és vonzóbb környezetet teremtsünk. Mindezen felül elfogadtuk a Bizottság javaslatát, s leválasztottuk a mezőgazdasági üzemek beruházásán belül a fiatal gazdák részét.

Támogatások célzása

A **redisztribúciós támogatás** tekintetében arra utal a Bizottság, hogy a kétlépcsős támogatáson belül a második lépcsőben javasolt, 300 hektárt meg nem haladó üzemméret túl nagy. Ezzel kapcsolatban megjegyezzük, hogy Magyarország további elemzésekkel alátámasztottan kívánja bemutatni, hogy a 300 hektáros méret hazánkban egy olyan középüzemi kategória, amely mára a magyar mezőgazdaság gazdasági kibocsátásának jelentős részét termeli meg, és különösen a jelenlegi nehéz helyzetben kifejezetten bizonytalan gazdasági kilátásokkal szembesülhet. Az eddig stabilnak vélt gazdálkodási alapjai inoghatnak meg a megemelkedett költségek és a dráguló finanszírozás okán. Szintén ismertetni szándékozunk, hogy a támogatások közepes és kisebb gazdaságok irányában történő átcsoportosítása

elvének nem csak a redisztribúciós támogatással, hanem további más intézkedésekkel együttesen kívánunk megfelelni; noha az alap jogi aktusban kötelezően elvárt átcsoportosítási arányt már önmagában ezzel a jogcímmel (CRISS) is teljesítjük. Nem mehetünk el szó nélkül amellett sem, hogy a redisztributív kifizetésekre fordított 10 százalékkal Magyarország a jelenlegi időszakhoz képest közel megháromszorozza a támogatások újraelosztását.

Magyarország kész a **beruházások** esetében határozottabb célzottságot megjeleníteni.

Termékpályák és értékláncok

Magyarország a **szektorális intézkedések** keretében kifejezetten a zöldség-gyümölcs, szőlő-bor, valamint a méhészeti ágazatokban tervezett specifikus intézkedéseket. Más ágazatokban viszont a termeléshez kötött támogatások, illetve az átmeneti nemzeti támogatások által biztosított eszközrendszerrel kíván élni. Fontos kiemelni, hogy ha az egyéb ágazatoknak dedikált szektorális programot szeretnénk bevezetni, akkor annak forrását csak ugyanezen ágazatok termeléshez kötött támogatásának csökkentésével tudnánk megteremteni, amelynek kevés hozzáadott értéke lenne az érintett gazdálkodók számára.

A termékpályákon belüli jobb koordinációt és hatékonyabb termelői érdekérvényesítést számos hagyományosnak tekinthető beavatkozással kívánjuk erősíteni. Ide tartozik a termelői szerveződések célzott támogatása és közös fejlesztéseik intenzívebb ösztönzése, a minőségrendszerek kialakítása és működtetése, vagy éppen a rövid ellátási láncok létrehozása.

Vidéki szükségletek és a LEADER program

Törvényszerű, hogy az azonosított vidéki szükségletek egyszerre jelentkeznek gazdasági, környezeti, területfejlesztési, jóléti, infrastrukturális és szociológiai dimenzióban. Következésképpen az adandó válaszok is több helyről, részben a KAP Stratégiai Terven kívülről érkeznek. A klasszikus vidékfejlesztés fő témaköreiben (helyi gazdaságfejlesztés; vállalkozásfejlesztés; társadalmi célú vállalkozások támogatása; településfejlesztés, infrastruktúra és életminőség; turizmus) rendre főszerep jut a különböző uniós és nemzeti finanszírozású programok szinergiájának. Túlzás nélkül állíthatjuk, hogy a 2023-2027 közötti időszakban ez a finanszírozási sokszínűség minden korábbinál nagyobb jelentőségű. Ezt részletesen bemutatjuk a Bizottságnak a következő hetekben; mint ahogy azt is tételesen kigyűjtjük, hogy a Terv saját intézkedésein belül hány dedikált beavatkozással és mekkora forrástömeggel kívánjuk szolgálni a vidéki területek, települések szükségleteit, amely alól a teljes LEADER lefedettség sem kivétel.

AKIS rendszer és a szélessávú internetelés

A **digitalizációra és tudásátadásra** vonatkozó észrevételeket köszönettel vettük. A Terv véglegesítésekor azok szellemében fogunk eljárni. Megjegyezzük, hogy a szélessávú internethálózat vidéki térségekbe való eljuttatása nem jelen program tárgya; készek vagyunk bemutatni – mint ahogy általában az operatív programokkal való szinergiáinkat és lehatárolásainkat – hogy ez mely egyéb uniós és nemzeti társfinanszírozású program keretében történik meg.

Zárásként szeretném megerősíteni, hogy Magyarország elkötelezett a Bizottsággal folytatandó szakértői és politikai szintű tárgyalások iránt annak érdekében, hogy a magyar KAP Stratégiai Terv mielőbb elfogadásra kerüljön. Az átláthatóság jegyében egyetértek azzal, hogy az észrevételek mellett jelen válaszlevél is elérhető legyen a nyilvánosság számára.

Budapest, 2022. április 21.

Dr. Feldman Zsolt

